

Briselē, 14.1.2020.
COM(2020) 21 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Ilgospējīgas Eiropas investīciju plāns

Eiropas zaļā kursa investīciju plāns

1. IEVADS

Eiropas zaļais kurss ir Eiropas Savienības atbilde klimata un vides problēmām, kuru pārvarēšana ir šis paaudzes virsuzdevums. Šis kurss ir jauna izaugsmes stratēģija, kuras mērķis ir pārveidot Eiropas Savienību par taisnīgu un labklājīgu sabiedrību ar modernu, resursu ziņā efektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku, kurā 2050. gadā siltumnīcefekta gāzes tiek neitralizētas, kurā tiek aizsargāta vide un iedzīvotāju veselība un ekonomikas izaugsme ir atsaistīta no resursu izmantošanas.

Eiropas zaļais kurss balstās uz Ilgtspējīgas Eiropas investīciju plāna ieguldījumiem. Ilgtspējīga Eiropa prasa ievērojamus ieguldījumus visās ekonomikas nozarēs. Lai sasniegtu 2030. gadam nospraustos klimata un enerģētikas mērķus¹, līdz 2030. gadam ik gadu būs vajadzīgi papildu ieguldījumi 260 miljardu euro apmērā². Komisija jau ir paziņojusi par savu nodomu nākt klajā ar ietekmes ziņā novērtētu plānu, lai kāpinātu 2030. gadam nosprausto ES klimata mērķu vērienu, un būs vajadzīgi papildu ieguldījumi, lai sasniegtu plašākos ES izvirzītos mērķus vides un sociālajā jomā³.

Ieguldītāji aizvien biežāk meklē iespējas ieguldīt ilgtspējīgos projektos ar izmērāmu ietekmi. Jaunākie aprēķini liecina, ka pasaules zaļo obligāciju emisijas apjoms kopš 2016. gada ir trīskāršojies un 2019. gadā sasniedz aptuveni 225 miljardus euro. Ir vajadzīgs satvars, kas mazinātu plaisu starp politikas mērķiem un pieejamajiem ievērojama apmēra privātiem finanšu resursiem.

Ilgtspējīgas Eiropas investīciju plāns, izmantojot ES budžetu un ar to saistītos instrumentus, nākamajā desmitgadē mobilizēs ilgtspējīgus privātā un publiskā sektora ieguldījumus vismaz viena triljona euro apmērā. Ar to tiek izveidots visaptverošs satvars pārejai uz ilgtspēju visā ES. Šis satvars būs vērsts uz klimata, vides un sociālajiem ieguldījumiem; pēdējiem tiklīdz, cik tie ir saistīti ar ilgtspējīgu pāreju.

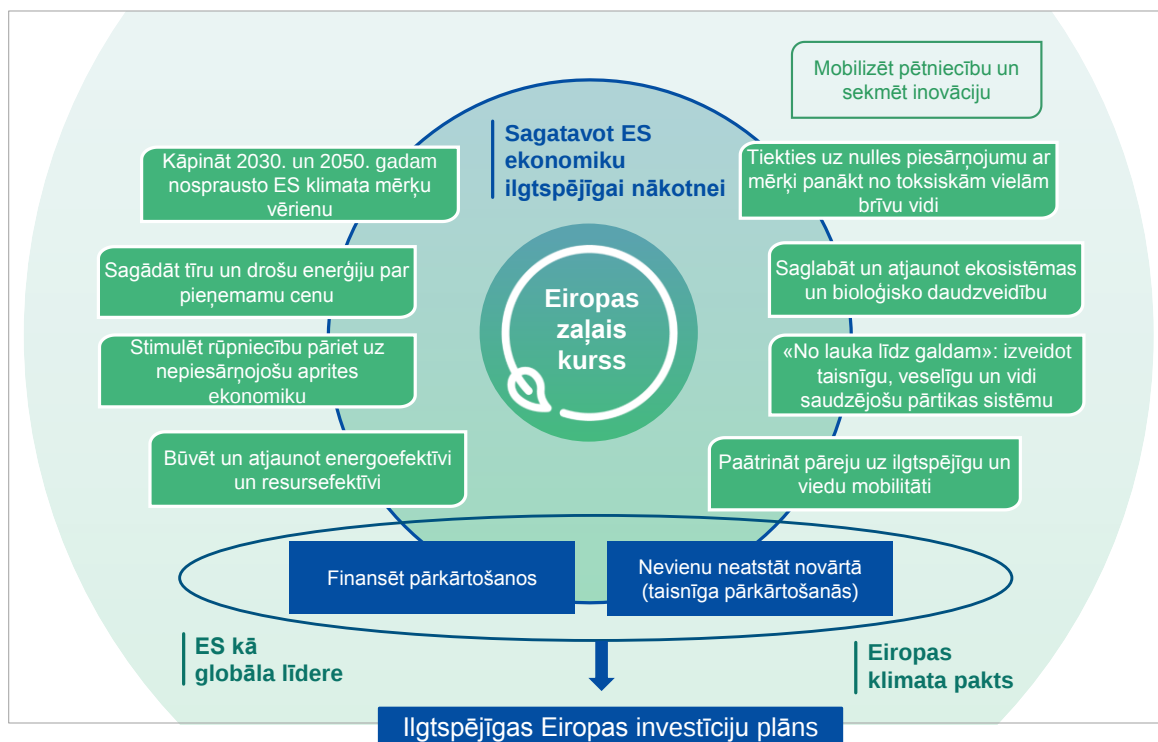
Tomēr sagaidāmo grūtību pārvarēšanai ar to vien nepietiek. Privātajiem ieguldītājiem būs jānodrošina trūkstošais finansējums. Apvienojot vienotā politikas satvarā jaunu politikas iniciatīvu kopumu un pastiprinātas saistības attiecībā uz pašreizējiem instrumentiem, Komisija dod jaunu politisku stimulu šajā jomā un panāk ES ilgtspējīgu ieguldījumu satvara lielāku ietekmi un saskaņotību. Komisija turpinās meklēt iespējas mobilizēt vēl vairāk resursu zaļā kursa mērķu sasniegšanai.

¹ Galvenie līdz 2030. gadam sasniedzami mērķi ir šādi: samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas vismaz par 40 % (salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni), panākt atjaunojamās enerģijas īpatsvaru vismaz 32 % apmērā un uzlabot energoefektivitāti vismaz par 32,5 %.

² Salīdzinot ar pamatscenāriju – *Vienoti virzībā uz enerģētikas savienības un klimata pasākumu realizēšanu: liekot pamatus sekmīgai pārejai uz tīru enerģiju*, (COM(2019) 285).

³ Komisija lēš, ka, nerēķinot ar klimatu saistītos pasākumus, ilgtspējīgiem ieguldījumiem vides jomā, kas ietver ieguldījumus vides aizsardzībā un resursu pārvaldībā, lielos vilcienos ik gadu pietrūkst 100–150 miljardu euro. Attiecībā uz sociālajiem ieguldījumiem augsta līmeņa darba grupa par ieguldījumiem sociālajā infrastruktūrā ir aplēsusi, ka pieejamu mājokļu, veselības un ilgtermiņa aprūpes, izglītības un mūžizglītības finansēšanai ik gadu būtu nepieciešami vēl 142 miljardi euro. Šie ieguldījumi ir saistīti ne tikai ar atbalstu pārejai uz zaļo ekonomiku.

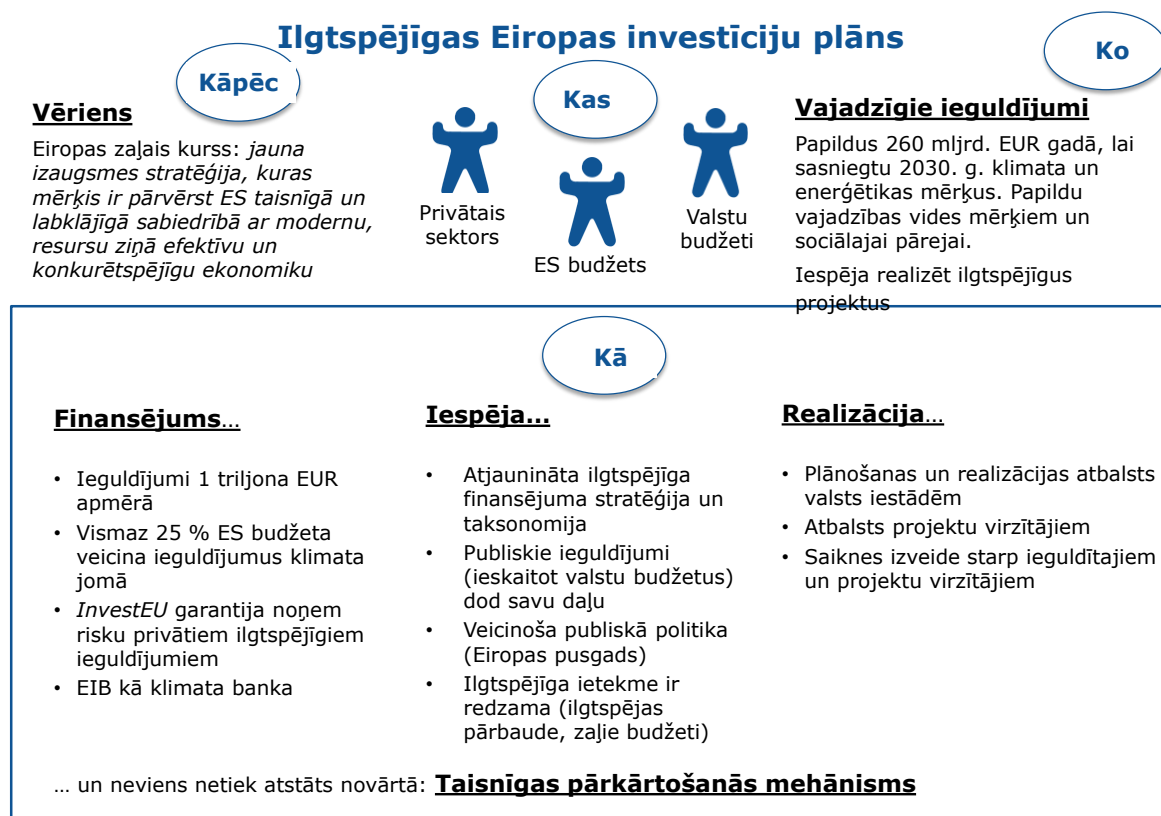
1. attēls. Investīciju plāns Zaļā kursa ietvaros.

Ilgtspējīgas Eiropas investīciju plāns ļaus pārkārtoties uz klimatneitrālu un zaļu ekonomiku šādās trīs dimensijās.

- **Pirmkārt, plāns ar ES budžeta palīdzību nākamajā desmitgadē mobilizēs vismaz vienu triljonu euro ilgtspējīgu ieguldījumu.** ES budžetā klimata un vides jomai tiks atvēlēta nepieredzēti liela publisko izdevumu daļa. Tas piesaistīs privāto finansējumu ar garantiju palīdzību un, izmantojot Taisnīgas pārkārtošanās mehānismu, palīdzēs padarīt pārkārtošanos taisnīgu, veicinot publiskā sektora ieguldījumus reģionos, kurus pāreja skars visvairāk.
- **Otrkārt, plāns radīs labvēlīgu regulējumu privātiem ieguldītājiem un publiskajam sektoram.** Tā mērķis būs nodrošināt izmaksu ziņā efektīvu, taisnīgu, kā arī sociāli līdzsvarotu un taisnīgu pārkārtošanos. Finanšu iestādēm un privātajiem ieguldītājiem ir nepieciešami instrumenti, ar ko pienācīgi identificēt ilgtspējīgus ieguldījumus. Īpaši ES taksonomijai, principam “energoefektivitāte pirmajā vietā” un ilgtspējas pārbaudei būs ļoti liela nozīme viņu līdzekļu piesaistīšanā. Eiropas pusgads, vides politikas īstenošanas pārskats, Enerģētikas savienības satvarā izstrādājamie nacionālie enerģētikas un klimata plāni un saskaņā ar vides nozares tiesību aktiem izstrādājamie plāni (piemēram, par atkritumiem, ūdeni, bioloģisko daudzveidību un gaisu) ļaus noteikt, kādi ieguldījumi vajadzīgi publiskajā sektorā.
- **Treškārt, plāns sniegs pielāgotu atbalstu valsts pārvaldes iestādēm un projektu virzītājiem ilgtspējīgu projektu apzināšanā, strukturēšanā un īstenošanā.** Tiks pastiprināts atbalsts valsts iestādēm finansiālo vajadzību izvērtēšanā un turpmāko ieguldījumu plānošanā, kā arī tiešs atbalsts publisko un privāto projektu virzītājiem.

2. attēls. Ilgtspējīgas Eiropas investīciju plāns

Ilgtspējīgas Eiropas investīciju plāns veicina ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanu. Tas saskan ar paziņojumā par Eiropas zaļo kursu pausto apņemšanos: ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšana būs ES rīcībpolitikas veidošanas un rīcības pašā pamatā.

2. IEGULDĪJUMU PROBLĒMA

Pārejai uz klimatneitrālu, klimatnoturīgu un vides ziņā ilgtspējīgu ekonomiku būs vajadzīgi ievērojami ieguldījumi. Lai sasniegtu 2030. gadam nospraustos klimata un enerģētikas mērķus, katru gadu ir nepieciešami papildu ieguldījumi 260 miljardu euro apmērā⁴. Šis skaitlis galvenokārt ietver ar enerģētiku saistītus ieguldījumus, ēkas un daļu no transporta nozares (transportlīdzekļus)⁵. Vidējās ieguldījumu vajadzības pa nozarēm⁶ ir vislielākās ēku renovācijas jomā. Šīs ieguldījumu plūsmas būtu jāuztur ilgāku laiku.

Ievērojami ieguldījumi būs nepieciešami arī citās nozarēs, īpaši lauksaimniecībā, lai risinātu plašākas vides problēmas, kas ietver bioloģiskās daudzveidības izzušanu un piesārņojumu,

⁴ Salīdzinot ar pamatscenāriju (COM(2019) 285).

⁵ Attiecībā uz transportu dati ietver kopējos izdevumus ieguldījumiem mobilajos aktīvos, bet ne ieguldījumus infrastruktūrā un sistēmās, kas atvieglo transportlīdzekļu koplietošanu utt. Dati neietver atjauninātos tehnoloģiju izmaksu pieņēmumus, kas izmantoti ilgtermiņa stratēģijā.

⁶ Šīs ir uzskatāmas par piesardzīgām aplēsēm. Pašreizējā datu trūkuma dēļ te nav iekļautas ne svarīgas vajadzības pēc ieguldījumiem lauksaimniecībā, ne pielāgošanās klimata pārmaiņām, ne arī ekosistēmu un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un atjaunošana.

dabas kapitāla aizsardzību un atbalstu aprites un zilajai ekonomikai, kā arī ieguldījumiem cilvēkkapitālā un sociālajā jomā saistībā ar pāreju.

Zaļā kursa galvenais balsts ir digitalizācija. Ievērojami ieguldījumi Eiropas stratēģiskajās digitālajās spējās, kā arī augstāko digitālo tehnoloģiju izstrādē un plašā ieviešanā nodrošinās gudrus, inovatīvus un pielāgotus risinājumus ar klimatu saistītu problēmu risināšanai.

Eiropas Zaļajā kursā izziņotais plāns vēl vairāk palielināt 2030. gadam nosprausto ES siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājuma mērķrādītāju radīs vēl lielākas vajadzības pēc ieguldījumiem. Padziļinātajā analīzē, uz ko balstās Komisijas ilgtermiņa stratēģiskais redzējums par klimatneitrālu ES ekonomiku, jau tika norādīts, ka pārejai uz mazoglekļa ekonomiku līdz 2040. gadam varētu būt vajadzīgi papildu ieguldījumi līdz 2 % apmērā no IKP. Šāds ieguldījumu pieaugums, iespējams, jāpanāk agrāk, lai jau 2030. gadā tiktu sasniegti vērēnīgāki mērķi.

3. FINANSĒJUMS. ILGTSPĒJĪGU IEGULDĪJUMU PIESAISTE NO VISIEM AVOTIEM

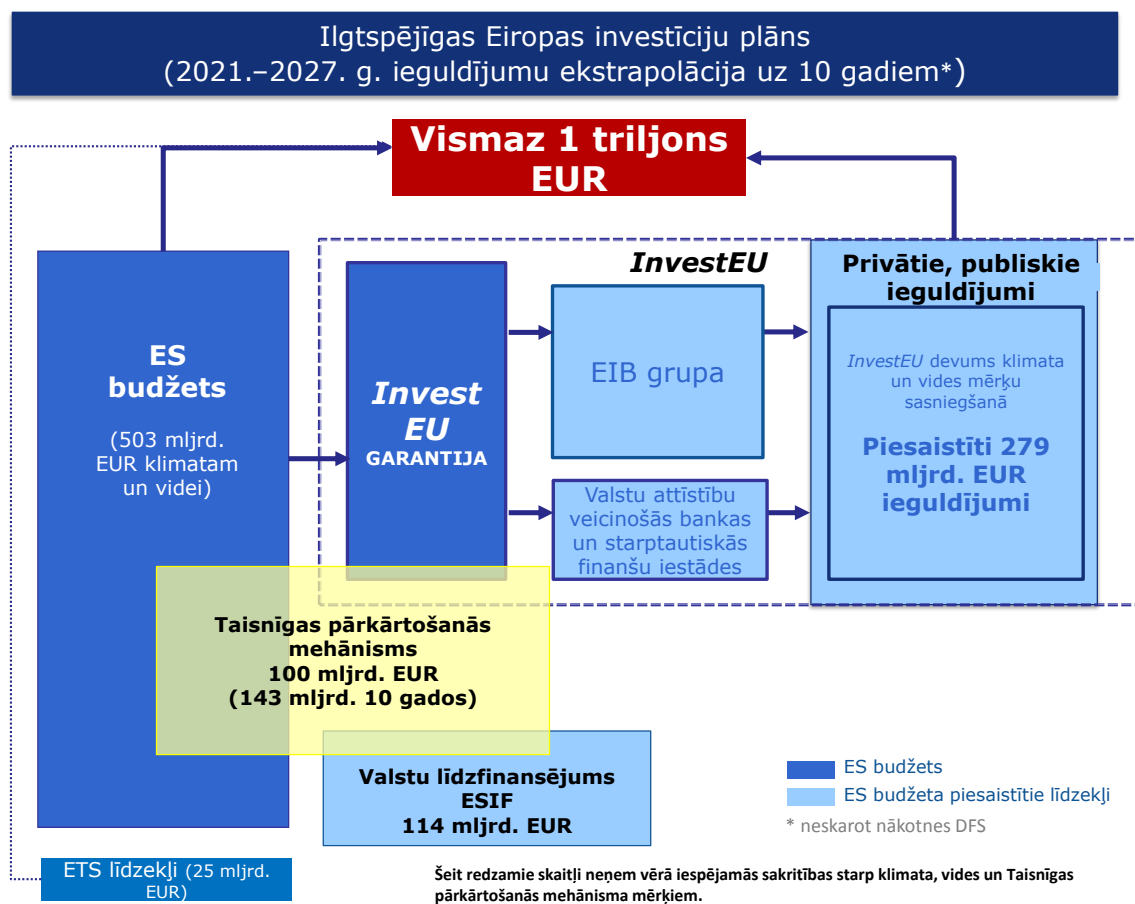
Ilgtermiņīgas Eiropas investīciju plāns kā Eiropas zaļā kursa ieguldījumu pīlārs nākamajā desmitgadē mobilizēs ilgtspējīgus ieguldījumus vismaz viena triljona euro apmērā. Šī pārejas uz zaļo ekonomiku finansējuma summa tiek sasniegta, izmantojot ES ilgtermiņa budžeta līdzekļus, no kuriem ceturtdaļa tiks novirzīta ar klimatu saistītiem mērķiem, ieskaitot aptuveni 39 miljardus euro vides izdevumiem. Plāns piesaistīs arī papildu privāto finansējumu, izmantojot ES budžeta garantiju programmas *InvestEU* ietvaros.

Papildus ES izdevumiem, kas saistīti ar klimata politiku un vides politiku, Ilgtspējīgas Eiropas investīciju plāns aptver arī summas, kas tiks izmantotas Taisnīgas pārkārtošanās mehānisma ietvaros, lai palīdzētu visvairāk skartajiem reģioniem pārkārtoties.

Eiropas Investīciju banka kļūs par Savienības klimata banku. Tā ir paziņojusi, ka pakāpeniski palielinās finansējumu, kas paredzēts rīcībai klimata jomā un vides ilgtspējai, tā lai 2025. gadā 50 % no bankas darījumiem būtu saistīti ar šādu finansējumu. Izšķiroša nozīme būs arī sadarbībai ar citām finanšu iestādēm.

Lai gan šis pienesums liecina par ES apņemšanos finansēt Eiropas zaļo kursu, ar to vien nepietiks, lai piesaistītu nepieciešamos ieguldījumus. Būs vajadzīgas ievērojamas iemaksas no valstu budžetiem un privātā sektora.

3. attēls. Ilgtspējīgas Eiropas investīciju plāna finansējuma elementi, kas nākamajā desmitgadē sasniegs vismaz 1 triljonu euro⁷

⁷ Aplēstie skaitļi ir vienkārša 10 gadu ekstrapolācija pēc Komisijas priekšlikuma par daudzgadu finanšu shēmu (DFS) 2021.–2027. gadam, neskarot nākamo DFS pēc 2027. gada un vienlaikus pieņemot, ka mērķi klimata jomā tiks vismaz saglabāti līdzšinējā apmērā.

Kā ES budžets nākamajā desmitgadē mobilizēs vismaz vienu triljonu euro?

Lai nākamajā desmitgadē varētu mobilizēt vismaz vienu triljonu euro, Komisijas ierosinātā ES budžeta līdzekļi būs jākombinē ar papildu publiskajiem un privātajiem ieguldījumiem, ko tie piesaistīs.

Ar klimatu un vidi saistītie izdevumi no ES budžeta laikposmā no 2021. līdz 2030. gadam nodrošinās 503 miljardus euro atbilstīgi attiecībā uz daudzgadu finanšu shēmu (DFS) 2021.–2027. gadam ierosinātajam 25 % klimata politikas integrēšanas mērķim un ieskaitot videi paredzētos izdevumus visās programmās⁸. Tādā veidā šajā laikposmā klimata un vides jomā tiks piesaistīts papildu valsts līdzfinansējums 114 miljardu euro apmērā.

2021.–2030. gada periodā, nodrošinot ES budžeta garantiju nolūkā samazināt finansēšanas un ieguldījumu darījumu risku, **fonds InvestEU piesaistīs aptuveni 279 miljardus euro** ar klimatu un vidi saistītos privātos un publiskos ieguldījumos.

Lai neviens netiktu atstāts novārtā, **Taisnīgas pārkārtošanās mehānisms** ietvers finansējumu no ES budžeta, dalībvalstu līdzfinansējumu, kā arī *InvestEU* un EIB iemaksas, lai **laikposmā no 2021. līdz 2027. gadam mobilizētu ieguldījumus 100 miljardu euro apmērā**, kas, ekstrapolējot uz 10 gadiem, sasniegs 143 miljardus euro taisnīgas pārkārtošanās nodrošināšanai.

Turklāt **Inovācijas fonds un Modernizācijas fonds**, kuri nav daļa no ES budžeta, bet tiek finansēti, izmantojot daļu no ieņēmumiem, kas gūti, izsolot oglekļa kvotas saskaņā ar emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu, **nodrošinās vismaz 25 miljardus euro** ES pārejai uz klimatneitralitāti.

3.1. Vērienīgāki ES budžeta un ar to saistīto programmu mērķi

Saskaņā ar priekšlikumu nākamajai ES daudzgadu finanšu shēmai Komisija ir ierosinājusi palielināt ar klimatu saistīto mērķu īpatsvaru līdz 25 %. Komisija aicina Eiropas Parlamentu un Padomi pašreizējās sarunās saglabāt vismaz šādu mērķu vērienīguma līmeni.

Dažādās Komisijas ierosinātās programmas nākamajai ES daudzgadu finanšu shēmai ietvers īpašus pasākumus, kam jāstiprina saikne starp ES budžeta izpildi un mērķi veidot zaļāku bezoglekļa Eiropu, piemēram:

- Paredzams, ka Kohēzijas fonds un Eiropas Reģionālās attīstības fonds nākamajos septiņos gados (2021.–2027.) ar klimatu un vidi saistītos projektos ieguldīs vismaz 108 miljardus euro, kas ir vairāk nekā 30 % no kopējā finansējuma.
- Turpmāk kopējās lauksaimniecības politikas satvarā 40 % no kopējā finansējuma tiks novirzīti ar klimatu saistītu mērķu atbalstam. Visu tiešo maksājumu saņemšanas nosacījums būs pastiprinātu vidisko un klimatisko prasību izpilde.

⁸ Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai, Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda, Eiropas Reģionālās attīstības fonda, Kohēzijas fonda, “Apvārtnis Eiropa” un finanšu instrumenta videi *LIFE* līdzekļi.

- Vismaz 35 % no pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” budžeta (paredzams, ka tas sasniegs 35 miljardus euro) atbalstīs klimata mērķu sasniegšanu. Turklāt programmas “Apvārsnis 2020” pēdējā īstenošanas gadā Komisija papildus pašreizējam 2020. gada piešķīrumam 1,35 miljardu euro apmērā gatavo papildu uzaicinājumu aptuveni viena miljarda euro vērtībā, kas piešķirti zaļā kursa prioritātēm.
- Programmas *LIFE* finansējums salīdzinājumā ar 2014.–2020. gadu tiks palielināts par 72 %, sasniedzot 5,4 miljardus euro. Vairāk nekā 60 % no tās finansējuma tiks izmantoti klimata mērķu sasniegšanai, tostarp 0,95 miljardi euro rīcībai klimata jomā, viens miljards euro pārejai uz tīru enerģiju, kā arī 2,15 miljardi euro dabai un bioloģiskajai daudzveidībai.
- Vismaz 60 % no Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta (kas sniedz atbalstu transporta, enerģētikas un digitālajai infrastruktūrai) budžeta tiks novirzīti klimata mērķu atbalstam.
- Eiropas Sociālais Fonds Plus atbalstīs aptuveni piecu miljonu cilvēku kvalifikācijas celšanu un pārkvalifikāciju, lai veicinātu zaļās darbvietas un zaļo ekonomiku.

ES budžets palīdzēs sasniegt klimata mērķus, izmantojot arī ieņēmumu daļu. Komisija 2018. gada maijā nāca klajā ar priekšlikumu lēmumam par pašu resursiem, kurā bija iekļauts jaunu pašu resursu grozs. Viens no tā galvenajiem elementiem ir neregulāra izlietojama plastmasas iepakojuma pašu resurss, kas palīdzēs sasniegt atkritumu stratēģijā noteiktos ES mēroga mērķus. Turklāt saskaņā ar Komisijas priekšlikumu 20 % ieņēmumu no ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas izsolēm tiktu piešķirti ES budžetam kā pašu resursi.

Turklāt ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas Modernizācijas fonds un Inovācijas fonds, kuri tiek finansēti ārpus ES ilgtermiņa budžeta, pārejas uz zaļo ekonomiku īstenošanai novirzīs papildu līdzekļus. Inovācijas fonds atbalstīs ieguldījumus tādu revolucionāru mazoglekļa tehnoloģiju un procesu izvēlēšanā atjaunojamo energoresursu nozarē un energoietilpīgās rūpniecības nozarēs, kas ietver oglekļa dioksīda uztveršanu, izmantošanu un uzglabāšanu un enerģijas uzkrāšanu. Mērķis ir dalīt inovācijas risku ar projektu virzītājiem, lai atbalstītu vēl nebijušus ļoti inovatīvus projektus un padarītu Eiropas rūpniecību par pasaules līderi šo tīro tehnoloģiju jomā. Komisija pašlaik gatavo pirmo uzaicinājumu pieteikties uz Inovāciju fonda līdzekļiem viena miljarda euro apmērā, kas būtu jāizsludina 2020. gada vidū. Nākamajos mēnešos notiks vairāki darbsemināri ar mērķi uzrunāt projektu virzītājus un citus privātos un publiskos ieguldītājus, lai izstrādātu efektīvu atlases kritēriju kopumu. Modernizācijas fonds atbalstīs ieguldījumus elektroenerģijas nozares un plašāku energosistēmu modernizācijā, lai kāpinātu energoefektivitāti 10 dalībvalstīs ar zemākiem ienākumiem. Tas var atbalstīt arī skarto cilvēku pārkvalifikāciju un kvalifikācijas celšanu. Komisija drīzumā rīkos apspriešanos par Modernizācijas fonda īstenošanas noteikumiem. Pārskatot ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu, Komisija izvērtēs abus instrumentus un apsvērs papildu ieņēmumu piešķiršanu ES budžetam nolūkā palielināt finansējumu taisnīgas pārkārtošanās īstenošanai.

Saskaņā ar paziņojumu par Eiropas zaļo kursu Komisija līdz 2020. gada vasarai nāks klajā ar ietekmes ziņā novērtētu plānu, kā palielināt 2030. gadam nosprausto ES siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājuma mērķrādītāju, kam jāpievieno vajadzīgo ieguldījumu analīze. Atkarībā no rezultātiem varētu būt lietderīgi apsvērt iespējamās izmaiņas nākamās daudzgadu finanšu shēmas mērķos, kas saistīti ar klimatu.

Komisija:

- iestāžu sarunās aizstāvēs vērienīgo mērķi klimata jomā – vismaz 25 % no daudzgadu finanšu shēmas;
- uzlabos uzraudzības sistēmu, lai sekotu virzībai uz šā mērķa sasniegšanu.

3.2. Privāto ieguldījumu piesaiste ar *InvestEU* starpniecību

Daži pārkārtošanās īstenošanai nepieciešamie ieguldījumi ir saistīti ar lielāku risku, nekā privātais sektors vienatnē spēj uzņemties. Projektu riska mazināšanai un privātā finansējuma piesaistei var mērķtiecīgi izmantot publiskos līdzekļus. Nodrošinot ES budžeta garantiju, lai daļēji segtu finansēšanas un ieguldījumu darījumu risku, programma *InvestEU*, kas ir Eiropas Stratēģisko investīciju fonda un 13 citu ES finanšu instrumentu pēctece, septiņu gadu laikā mobilizēs 650 miljardus euro. Programmas *InvestEU* potenciāls ir pilnībā jāizmanto, lai atbalstītu Eiropas zaļā kursa mērķus. Tādēļ ir būtiski pašreizējās iestāžu sarunās nospraust vērienīgu mērķi klimata jomā programmai *InvestEU*. Komisija ir ierosinājusi mērķi vismaz 30 % apmērā, kas laikposmā no 2021. līdz 2027. gadam piesaistītu aptuveni 195 miljardu euro ieguldījumus klimata jomā, t. i., gandrīz 28 miljardus euro gadā un 280 miljardus euro desmit gadu laikā.

***InvestEU* atbalstīs ilgtspējīgus ieguldījumus visās ekonomikas nozarēs. Tā arī izplatīs ilgtspējīgu praksi privāto un publisko investoru vidū.** Komisija nāks klajā ar klimata izdevumu apzināšanas metodiku, kas ļaus novērtēt konkrētu finansēšanas un ieguldījumu darījumu devumu programmas klimata un vides mērķu sasniegšanā. Turklāt tā ieviesīs “ilgtspējas pārbaudes” metodi, pamatojoties uz kuru virzītājiem, kuru projekti pārsniedz noteiktu lielumu, būs jānovērtē šo projektu ietekme uz vidi, klimatu un sociālo jomu. Tā kā šīs metodes piemēros visi *InvestEU* īstenošanas partneri (Eiropas Investīciju bankas grupa, valstu attīstību veicinošās bankas un iestādes, starptautiskās finanšu iestādes) un tās būs arī atsauces punkts privātajiem ieguldītājiem un finanšu starpniekiem, kas piedalās programmā, paredzams, ka to ietekme būs plašāka par programmu *InvestEU*. Ar šīm metodēm tiks pienācīgi izmantota ES mēroga sistēma vides ziņā ilgtspējīgu saimniecisko darbību klasificēšanai (ES taksonomija).

Komisija:

- uzlabos klimata un vides uzraudzību un ilgtspējas pārbaudes vadlīnijas 2020. gada otrajā pusē. Pēc ES taksonomijas stāšanās spēkā šajos vadlīniju dokumentos pienācīgā veidā tiks izmantoti tās noteiktie kritēriji;
- sadarbībā ar *InvestEU* īstenošanas partneriem izstrādās finanšu produktus, kas tiks izmantoti *InvestEU* ietvaros un būs vērsti uz vides, klimata un sociālo ilgtspēju.

3.3. Eiropas Investīciju bankas ieguldījums un citu finanšu iestāžu iesaiste

Arī Eiropas Investīciju bankai (EIB) ir būtiska nozīme pārejas finansēšanā uz oglekļa emisiju ziņā neitrālu un ilgtspējīgu ekonomiku. Tā izmanto savus resursus un ES budžeta atbalstu saskaņā ar dažādām programmām un mehānismiem, lai finansētu rīcību klimata politikas jomā un ieguldījumus vides jomā gan ES, gan ārpus tās. 2018. gadā gandrīz 30 % EIB parakstīto darījumu veicināja rīcību klimata politikas jomā, atbalstot ieguldījumus klimata pārmaiņu mazināšanā un pielāgošanās pasākumos, kā arī mazoglekļa un klimatnoturīgu izaugsmi. EIB prognozē, ka 2019. gadā šis ieguldījums būs bijis 28–31 % robežās. Paredzams, ka desmit gadu laikā, kamēr tiks īstenots Ilgtspējīgas Eiropas investīciju plāns, EIB ārpus ES pilnvarām visās dalībvalstīs finansēs aptuveni 600 miljardus euro lielus ieguldījumus klimata jomā.

EIB loma ilgtspējīgas pārejas finansēšanā pieaugs, kad tā kļūs par ES klimata banku. EIB pakāpeniski palielinās sava finansējuma daļu, kas paredzēta rīcībai klimata politikas jomā un vides ilgtspējai, lai līdz 2025. gadam un turpmākajā periodā tā sasniegtu 50 %. Ievērojama daļa no šā finansējuma tiks īstenota programmas *InvestEU* ietvaros, sedzot daļu no finansēšanas un ieguldījumu darbību riska, kā rezultātā EIB varēs iesaistīties inovatīvākos projektos ar augstāku politisko pievienoto vērtību. Turklāt EIB grupa līdz 2020. gada beigām visas savas finansēšanas darbības saskaņos ar Parīzes nolīguma principiem un mērķiem. Pirmais solis šajā virzienā bija 2019. gada 14. novembrī pieņemtā jaunā enerģētikas aizdevumu politika, kurā prioritāte piešķirta energoefektivitātes, atjaunojamo energoresursu, jaunu videi nekaitīgu tehnoloģiju un jauna veida enerģētikas infrastruktūras aizdevumiem, kas nepieciešami nākotnes mazoglekļa enerģētikas sistēmai. Pārskatītā enerģētikas aizdevumu politika arī paredz pēc 2021. gada beigām pakāpeniski pārtraukt atbalstu enerģētikas projektiem, kas ir atkarīgi no fosilā kurināmā, īpaši visiem dabasgāzes infrastruktūras projektiem.

Citām starptautiskām un valstu finanšu iestādēm būs arvien lielāka loma ilgtspējas finansēšanā saskaņā ar ES politikas mērķiem. Tāpēc Komisija cieši sadarbosies ar tām, lai izpētītu, kā to darbības varētu ciešāk saskaņot ar Eiropas zaļā kursa mērķiem.

Komisija:

- **nodrošinās, ka EIB darījumiem, ko finansē saskaņā ar ES pilnvarām, ir augsta papildināmība gan aptverto nozaru, gan finansēto projektu riska profila ziņā. Galvenokārt tas tiks panākts, uzlabojot ziņošanas un uzraudzības sistēmu, arī klimata uzraudzības metodiku;**
- **sadarbosies ar citām starptautiskām un valstu finanšu iestādēm nolūkā to darbības ciešāk saskaņot ar Eiropas zaļā kursa mērķiem.**

4. IESPĒJU RADĪŠANA. SATVARA IZVEIDE PUBLISKĀ UN PRIVĀTĀ SEKTORA IEGULDĪJUMU PIESAISTEI

Eiropas zaļais kurss nosaka skaidru virzienu visaptverošam politikas satvaram ES ekonomikas pārveidei. 2050. gadam nospraustais klimatneitralitātes mērķis tiks nostiprināts tiesību aktos, bet līdz 2030. gadam sasniedzamais siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājums tiks palielināts. Eiropas zaļā kursa politika ārējo seku risināšanai un principa “piesārņotājs maksā” īstenošanai paredz izmantot gan regulējumu, gan stimulus, lai sabiedrības izmaksas

tiktu atspoguļotas lēmumos par ieguldījumiem. ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma tiks pārskatīta, un tā vēl vairāk palīdzēs nodrošināt efektīvu oglekļa cenu noteikšanu. Ar īpašām iniciatīvām notiks vēršanās pret nozarēm raksturīgajiem regulatīvajiem šķēršļiem, piemēram, šķēršļiem energoefektivitātes ieguldījumu finansēšanai un īstenošanai būvniecības nozarē. Lai samazinātu izmaksas un veicinātu inovāciju, ir nepieciešami arī konkurētspējīgi un integrēti tirgi. Tāpat Eiropas Inovācijas padome ar programmas “Apvārsnis Eiropa” palīdzību veicinās publiskā un privātā sektora ieguldījumus progresīvā inovācijā, lai atbalstītu Eiropas zaļo kursu.

Šādā plašākā kontekstā Ilgtspējīgas Eiropas investīciju plāns veicinās pāreju, īstenojot mērķtiecīgus pasākumus jomās, kas tieši skar privāto ieguldītāju un publisko struktūru lēmumus par ieguldījumiem.

4.1. Ilgtspējīga finansējuma noteikšana par finanšu sistēmas balstu

Tā kā lielākā daļa ilgtspējīgu ieguldījumu nākamajā desmitgadē būs jānodrošina privātiem uzņēmumiem un mājsaimniecībām, ir būtiski ieviest skaidrus ilgtermiņa signālus, lai pievērstu ieguldītājus ilgtspējīgiem ieguldījumiem.

Ņemot vērā ievērojamo ieguldījumu apjomu, kas nepieciešams ES klimata un plašāku ilgtspējas mērķu sasniegšanai, Komisija 2018. gada martā ierosināja rīcības plānu ilgtspējīgas izaugsmes finansēšanai⁹. Saskaņā ar šo rīcības plānu, kurš palīdz veidot kapitāla tirgu savienību, ir izveidoti svarīgi pamati veicinošam regulējumam finansējuma mobilizēšanai ilgtspējīgiem ieguldījumiem. Tas īpaši attiecas uz ES taksonomiju, finanšu nozares sniegto informāciju par ilgtspēju, kā arī uz klimata kritērijiem. Izmantojot starptautisku sadarbību, piemēram, Starptautiskajā platformā ilgtspējīga finansējuma jomā, ES veicina saskaņotas pieejas un pastiprinātu ilgtspējīga finansējuma ietekmi visā pasaulē.

Komisija īpaši atzinīgi vērtē līdztiesīgo likumdevēju neseno politisko vienošanos par regulu, ar ko izveido satvaru ilgtspējīgu ieguldījumu veicināšanai (ES taksonomiju), kas ir sīkāk izstrādājama, izmantojot Komisijas pieņemtus deleģētos aktus. ES taksonomija noteiks, vai saimnieciskā darbība ir vides ziņā ilgtspējīga, pamatojoties uz darbības kritērijiem, kas izvērtē tās ieguldījumu vismaz viena no sešiem vides mērķiem sasniegšanā.

Komisija arī pētīs, kā publiskais sektors ES taksonomiju saistībā ar Eiropas zaļo kursu var izmantot ārpus programmas *InvestEU*. Lai gan sākotnēji taksonomija tika sagatavota privātiem ieguldītājiem, kad tā būs pietiekami attīstīta, to varēs izmantot arī publiskā sektora struktūras. Ir svarīgi, lai notiktu standartu saskaņošana starp privāto sektoru un publiskajām bankām/struktūrām, piemēram, Eiropas Investīciju banku.

Pamatojoties uz 2018. gada rīcības plānu un ņemot vērā Eiropas zaļo kursu, Komisija 2020. gada trešajā ceturksnī iesniegs atjauninātu stratēģiju ilgtspējīgam finansējumam ar mērķi vēl vairāk palielināt ilgtspējīgu finansējumu. Uzņēmumiem būs jāatklāj vairāk klimata un vides datu, lai ieguldītāji būtu pilnībā informēti par ilgtspējīgu ieguldījumu iespējām un varētu efektīvāk novirzīt savus ieguldījumus zaļā kursa atbalstam. Šajā nolūkā Komisija pārskatīs nefinanšu informācijas atklāšanas direktīvu. Turklāt atjaunotā stratēģija atvieglos ilgtspējīgu ieguldījumu identificēšanu, izmantojot skaidrus marķējumus dažādiem ilgtspējīgiem ieguldījumu produktiem un izstrādājot un īstenojot ES zaļo obligāciju standartu, un tādējādi vēl vairāk palielinās ieguldījumu iespējas.

⁹ COM(2018) 97 final.

Komisija:

- 2020. gadā sagatavos deleģētos aktus par ES taksonomijas mērķiem klimata pārmaiņu jomā un līdz 2021. gada beigām – deleģētos aktus par citiem ES taksonomijas mērķiem vides jomā;
- pētīs, kā publiskais sektors ES taksonomiju saistībā ar Eiropas zaļo kursu var izmantot ārpus programmas *InvestEU*;
- 2020. gada pirmajā ceturksnī sāks sabiedrisko apspriešanu par atjauninātu ilgtspējīgu finanšu stratēģiju, lai 2020. gada trešajā ceturksnī to varētu iesniegt;
- 2020. gadā izveidos ES zaļo obligāciju standartu un pētīs, kā šis standarts un cits labvēlīgs regulējums var palielināt publisko un privāto finansējumu ilgtspējīgiem ieguldījumiem.

4.2. Norāžu un piemērotu līdzekļu nodrošināšana publiskajam sektoram ilgtspējīgu ieguldījumu veikšanai

Dažās nozarēs, īpaši infrastruktūrā un sabiedriskajos pakalpojumos, publiskie dalībnieki ir galvenie ieguldītāji. Daudzos gadījumos valsts iestādēm ir jāuzņemas vadoša un koordinējoša loma attiecībā uz ilgtspējīgiem ieguldījumiem. Valsts iestādēm var būt jāveic ieguldījumi arī tad, ja tirgus dalībnieki nevar iesaistīties, īpaši tad, ja sociālie un vides ieguvumi neatspoguļojas privātā sektora peļņā vai ja projekti tiek uzskatīti par pārāk riskantiem. Gadījumos, kad šiem ieguldījumiem bieži ir pārrobežu raksturs un plašāka ietekme vairākās dalībvalstīs, Komisijai ir jāuzņemas koordinatora loma ES līmenī.

Eiropas pusgads nodrošina labi izveidotu sistēmu ekonomikas un nodarbinātības politikas koordinēšanai, kas atvieglos Savienības un tās dalībvalstu ieguldījumus, kuri nepieciešami zaļajai pārveidei. Pusgads palīdz apzināt ieguldījumu prioritātes un šķēršļus katrā dalībvalstī. Eiropas pusgada ziņojumi par valstīm parādīs, kā pieejamie ES fondu finansējuma avoti varētu risināt ziņojumos konstatētās problēmas konkrētās valstīs, cita starpā ņemot vērā klimata, vides un sociālās politikas mērķus. ES un tās dalībvalstīm būtu kopīgi jānodrošina, ka ieguldījumi tiek novirzīti ilgtspējīgākajiem projektiem.

Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, lai pārbaudītu un salīdzinātu videi draudzīga budžeta plānošanas praksi. Tas ļaus vieglāk novērtēt, cik lielā mērā gada budžetos un vidēja termiņa fiskālajos plānos tiek ņemti vērā vides apsvērumi un riski, kā arī mācīties no labas prakses. Pārskatot Eiropas ekonomikas pārvaldības sistēmu, publisko finanšu kvalitātes kontekstā tiks iekļauta atsauce uz ilgtspējīgiem publiskajiem ieguldījumiem. Tas kalpos par pamatu debatēm par to, kā uzlabot ES fiskālo pārvaldību. Debašu rezultāti ļaus plānot iespējamus turpmākos soļus, tostarp to, kā uz ilgtspējīgiem ieguldījumiem attiecināt ES fiskālos noteikumus, vienlaikus saglabājot aizsardzības pasākumus pret riskiem, kas apdraud parādu atmaksājamību.

Komisija ierosinās minimālos obligātos zaļos kritērijus vai mērķrādītājus publiskajam iepirkumam nozaru iniciatīvās, ES finansējumā vai tiesību aktos, kas attiecas uz konkrētiem produktiem. Šādi minimālie kritēriji *de facto* noteiks vienotu “zaļā iepirkuma”

definīciju, ļaujot apkopot salīdzināmus datus no publiskajiem pircējiem un izveidojot pamatu zaļo publisko iepirkumu ietekmes novērtēšanai. Valsts iestādes visā Eiropā tiks mudinātas savos iepirkumos integrēt zaļos kritērijus un izmantot marķējumus. Komisija atbalstīs šos centienus, sniedzot norādījumus, organizējot mācību pasākumus un izplatot labu praksi. Tajā pašā laikā publiskajiem pircējiem, kad vien iespējams, būtu jāpiemēro aprites cikla izmaksu aprēķināšanas metodes. Komisija aicina visus dalībniekus, ieskaitot rūpniecības nozaru pārstāvjus, izstrādāt šādu uzticamu metodiku.

Lai panāktu, ka attiecīgos gadījumos tiek ņemta vērā energoefektivitāte, būtu jāpiemēro princips “energoefektivitāte pirmajā vietā”. Tas arī palīdzētu izvairīties no resursu izšķērdēšanas saistībā ar tādas enerģijas ražošanu, pārvadi, sadali un izmantošanu, kas faktiski nav vajadzīga. Komisija sniegs norādījumus par to, kā piemērot šo principu.

Komisija:

- **no šā gada kā neatņemamu daļu Eiropas pusgada ziņojumos par valstīm iekļaus vides ilgtspēju;**
- **sākot no 2020. gada, katru gadu palīdzēs dalībvalstīm apzināt ilgtspējīgu ieguldījumu vajadzības un to finansēšanas iespējas;**
- **sadarbībā ar dalībvalstīm pārbaudīs un salīdzinās videi draudzīga budžeta plānošanas praksi;**
- **ierosinās turpmākus tiesību aktus un norādījumus par zaļo publisko iepirkumu;**
- **sniegs norādījumus par principa “energoefektivitāte pirmajā vietā” piemērošanu, pieņemot lēmumus par ieguldījumiem.**

4.3. Ilgtspējīgu ieguldījumu veicināšana, izmantojot stimulējošu valsts atbalsta sistēmu

Līdz 2021. gadam tiks pārskatīti attiecīgie valsts atbalsta noteikumi, ņemot vērā Eiropas zaļā kursa politikas mērķus un atbalstot rentablu un sociāli iekļaujošu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti līdz 2050. gadam. Valsts atbalsta noteikumi tiks pārskatīti, lai nodrošinātu skaidru, pilnībā atjauninātu un mērķorientētu satvaru, kas ļauj valsts iestādēm sasniegt šos mērķus, vienlaikus pēc iespējas efektīvāk izmantojot ierobežotos publiskos līdzekļus. Valsts atbalsta noteikumi palīdzēs veikt pāreju, veicinot pareizos ieguldījumu veidus un atbalsta summas. Tie veicinās inovāciju un jaunu, klimatam nekaitīgu tehnoloģiju ieviešanu tirgus mērogā. Šajā sakarā Komisija arī apsvērs, kā turpmāk atvieglot procedūru valsts atbalsta apstiprināšanai taisnīgas pārkārtošanās reģioniem. Valsts atbalsta noteikumi veicinās arī pakāpenisku atteikšanos no fosilā kurināmā, īpaši no tāda, kas rada vislielāko piesārņojumu, un tādējādi nodrošinās vienlīdzīgus konkurences apstākļus iekšējā tirgū. Tas īpaši attieksies uz pamatnostādnēm par valsts atbalstu vides aizsardzībai un enerģētikai.

Kamēr pārskatīšana nav notikusi, dalībvalstis var turpināt izmantot spēkā esošo noteikumu elastību, lai sasniegtu 2030. gada mērķus un līdz 2050. gadam vēl vairāk dekarbonizētu elektroenerģijas nozari un ekonomiku. Piemēram, tās var izvēlēties palielināt publiskos ieguldījumus atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas shēmās, lai

nodrošinātu lētāku un integrētāku zaļo enerģiju, ieviest lētāku un publiski pieejamu uzlādes infrastruktūru vai aprites ekonomikas shēmas, piemēram, atlikumsiltuma izmantošanu vai atkritumu pārstrādi.

Tāpat dalībvalstis var turpināt izmantot spēkā esošos valsts atbalsta noteikumus, lai mazinātu dekarbonizācijas pasākumu sociālās un reģionālās sekas. Piemēram, tās var izvēlēties atbalstīt slēgto ogļraktu vju darbiniekus, ieguldīt mazos un vidējos uzņēmumos un jaunuzņēmumos vai darbinieku kvalifikācijas celšanā un pārkvalificēšanā. Attiecībā uz svarīgām pamattehnoloģijām un revolucionāru inovāciju dalībvalstis var apvienot savus līdzekļus, lai piesaistītu ievērojamus privātos ieguldījumus ar mērķi īstenot svarīgus projektus visas Eiropas interesēs, arī reģionos, kurus pāreja uz zaļo ekonomiku skar visvairāk.

Tajā pašā laikā noteikumi turpinās saglabāt iekšējā tirgus integritāti, ļaujot arī ievērot ES līgumā noteiktos kohēzijas mērķus, kas ir Eiropas integrācijas pamatā. To mērķis ir, atbalstot vismazāk attīstīto reģionu attīstību, samazināt atšķirības starp dažādu reģionu attīstības līmeņiem. Konkrēti tas nozīmē, ka no publisko ieguldījumu atbalsta lieliem uzņēmumiem arī turpmāk labumu varēs gūt tikai visnabadzīgākie reģioni, kurus ietekmēs pāreja uz zaļo ekonomiku (LESD 107. panta 3. punkta a) un c) apakšpunkts).

Ņemot vērā iepriekš minēto, pašreizējie valsts atbalsta noteikumi tiks piemēroti elastīgi, koncentrējoties uz vairākām jomām, kas šķiet būtiskas, lai panāktu pāreju uz klimatneitrālu ekonomiku.

4.3.1. Lielāka elastība attiecībā uz valsts atbalstu pārejai uz klimatneitrāliem ražošanas procesiem

Komisija apstiprinās dalībvalstu atbalstu uzņēmumiem ražošanas procesa dekarbonizēšanai vai elektrificēšanai ar nosacījumu, ka ekonomiskie stimuli jau negarantē attiecīgos ieguldījumus un ka uzņēmumi samazina savu ietekmi uz vidi tādā mērā, kas pārsniedz Savienības standartus vai kritērijus.

Lai samazinātu valstu izmaksas, publiskajam atbalstam nevajadzētu pārsniegt nepieciešamo apmēru. Pašreizējās pamatnostādnes parasti nosaka atbalsta maksimālo summu, pamatojoties uz attiecīgā ieguldījuma papildu izmaksām salīdzinājumā ar teorētisku alternatīvu ieguldījumu, kas ir mazāk labvēlīgs videi. Taču Komisija izvērtēs, vai tā nākotnē attiecībā uz ieguldījumiem, kas ir saderīgi ar pāreju uz klimatneitralitāti, tā vietā varētu noteikt attiecināmās izmaksas, atsaucoties uz finansējuma deficītu, īpaši gadījumos, kad hipotētiska alternatīva ieguldījuma nav. To varētu pamatot, ņemot vērā zaļā kursa mērķus un to, ka šādi ieguldījumi nodrošina būtisku iespēju samazināt attiecīgo iekārtu oglekļa dioksīda pēdu un palīdz panākt klimatneitralitāti.

4.3.2. Atbalsts ēku energoefektivitātes uzlabošanai

Dalībvalstīm tiks dota lielāka rīcības brīvība ieguldīt ēku energoefektivitātē saskaņā ar pamatnostādnēm par vides aizsardzību un enerģētiku. Konkrēti dalībvalstīm būs vairāk iespēju atbalstīt tādas finansēšanas mehānismus, kas ir izdevīgi elektroenerģijas patērētājiem, piemēram, energoefektivitātes līgumus. Šādos gadījumos energopakalpojumu uzņēmumi iegulda līdzekļus ēku modernizācijā, lai padarītu tās energoefektīvākas, un to kompensē enerģijas ietaupījumi patērētāja rēķinā par elektroenerģiju.

Dalībvalstīm būs arī lielākas iespējas atbalstīt uzlabojumus, kas attiecas gan uz ēku energoefektivitāti, gan uz ieguldījumiem atjaunojamās enerģijas ražošanā pašpatēriņam.

Lai noteiktu attaisnotās izmaksas šādiem projektiem, Komisija var ņemt vērā faktu, ka daudzos gadījumos hipotētiska ieguldījuma nav.

4.3.3. Atbalsts centrālapkurei

Atbalstu, kas attiecas tikai uz centralizētās siltumapgādes tīkliem, noteiktos apstākļos var uzskatīt par tādu, uz kuru neattiecas valsts atbalsta kontrole, jo tas ir infrastruktūras pasākums, kas neietekmē konkurenci un tirdzniecību. Tas īpaši attiecas uz gadījumiem, kad centralizētās siltumapgādes tīkli tāpat kā cita enerģētikas infrastruktūra tiek ekspluatēti, nodalot tos no siltumenerģijas ražošanas, trešo personu piekļuves un regulētiem tarifiem.

Attiecībā uz visiem pārējiem ar valsts atbalstu saistītiem gadījumiem pamatnostādnēs par vides aizsardzību un enerģētiku ir paredzēti vairāki nosacījumi, kuriem jābūt izpildītiem, lai varētu apstiprināt atbalstu centralizētās siltumapgādes projektiem. Proti, noteikumi paredz, ka ieguldījumu rezultātā ir jāizveido energoefektīva centralizētās siltumapgādes sistēma, kā noteikts Energoefektivitātes direktīvā. Attiecībā uz summām, ko var piešķirt, pamatnostādnēs ir nošķirta atbalsta intensitāte centralizētās siltumapgādes iekārtu ieguldījumu izmaksām un tā saukta finansējuma deficīta metode sadales tīkla būvniecības vai modernizācijas finansēšanai.

Lai centralizētās siltumapgādes potenciālu izmantotu pārejas uz klimatneitrālu ekonomiku veicināšanai, dalībvalstis finansējuma deficīta pieeju nākotnē var izmantot arī centralizētai siltuma ražošanai kā alternatīvu maksimālajai atbalsta intensitātei, kas noteikta pamatnostādnēs par vides aizsardzību un enerģētiku.

Dalībvalstīm varētu arī atļaut piešķirt valsts atbalstu centralizētās siltumapgādes tīkliem, kas neietilpst energoefektīvās centralizētās siltumapgādes sistēmās, ja ieguldījumi, kas uzlabo siltumenerģijas ražošanas energoefektivitāti, tiek veikti trīs gadu laikā pēc tīkla modernizācijas.

4.3.4. Atbalsts ogļu elektrostaciju slēgšanai

Lignīta dedzināšana ir viens no vispiesārņojošākajiem un CO₂ emisiju ziņā intensīvākajiem elektroenerģijas ražošanas veidiem. ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma palīdzēs samazināt oglekļietilpīgu elektroenerģijas ražošanu, savukārt vairākas dalībvalstis plāno paātrināt akmeņogļu un lignīta spēkstaciju likvidēšanu. Dalībvalstīm, kuras šajā kontekstā izvēlas sniegt atbalstu ogļu elektrostaciju slēgšanai, piemēram, lai kompensētu operatoriem negūto peļņu, jo tie nevar turpināt pārdot elektroenerģiju tirgū, par to būtu jāpaziņo Komisijai. Komisija novērtēs ar šādiem projektiem saistītu valsts atbalstu tieši saskaņā ar Līgumu.

Šajā saistībā Komisija īpaši izvērtēs šāda atbalsta samērīgumu, lai izvairītos no pārmērīgas kompensācijas. Tas nozīmē, ka dalībvalstīm ir jāpierāda, ka kompensācija nepārsniedz negūto peļņu, ko rada iekārtas paredzamā slēgšana. Ir svarīgi arī nodrošināt, ka pasākums tiek strukturēts tā, lai līdz minimumam ierobežotu konkurences izkropļojumus tirgū.

Jāatgādina, ka valsts atbalsta noteikumi neattiecas uz valsts atbalstu, kas nav saistīts ar saimniecisko darbību, īpaši, ja tas tiek piešķirts par labu privātpersonām (piemēram, sociālais atbalsts vai pārkvalifikācija) vai publiski pieejamas infrastruktūras finansēšanai, ja vien tas nerada netiešas priekšrocības kādam uzņēmumam.

4.3.5. Atbalsts aprites ekonomikai

Dalībvalstīm tiks dota lielāka rīcības brīvība atbalstīt pasākumus, kas vajadzīgi pārejai no lineārās ekonomikas uz aprites ekonomiku: atkritumu pārstrāde, atlikumsiltuma izmantošana, CO₂ atkārtota izmantošana vai atkritumu dalīta savākšana. Šis elastīgums tiktu piemērots ar noteikumu, ka atbalsta summu nosaka, ņemot vērā visus papildu ieņēmumus, ko var nodrošināt ar aprites ekonomikas ieguldījumiem.

Komisija:

- turpinās efektīvi īstenot valsts atbalsta noteikumus, kas ir galvenie pārejas veicinātāji, un elastīgi piemēros pašreizējos noteikumus jomās, kuras ir būtiskas pārkārtošanās uz klimatneitrālu ekonomiku vajadzībām;
- līdz 2021. gadam pārskatīs valsts atbalsta noteikumus, tā lai tie atspoguļotu Eiropas zaļā kursa politikas mērķus, atbalstot rentablu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti līdz 2050. gadam.

5. REALIZĀCIJA. ILGTSPĒJĪGU PROJEKTU PLŪSMAS IZVEIDE

Pašreizējā situācijā, kad ir liela tirgus likviditāte, uzdevums ir izveidot stabilu tādu ieguldījumu projektu plūsmu, kuri ir saskaņoti ar Eiropas zaļo kursu. Ieguldītāju vēlmēm un prasībām atbilstošu ieguldījumu projektu pieejamība vēl neatbilst pieprasījumam. Pieejamie finanšu resursi nav izsmelti. Konsultatīvais atbalsts projektu virzītājiem ir izrādījies ļoti efektīvs veids, kā mazināt plaisu starp koncepciju un ekonomiski pamatotu projektu.

Pamatojoties uz noteiktajām prioritātēm, tehniskā palīdzība un konsultatīvais atbalsts palīdzēs apzināt un sagatavot ilgtspējīgus projektus un stiprināt projektu virzītāju spējas, lai atvieglotu piekļuvi finansējumam. Tas tiks organizēts dažādos līmeņos, ietverot atbalstu valsts pārvaldes iestādēm ieguldījumu plānu sagatavošanā un atbalstu atsevišķiem publisko un privāto projektu virzītājiem konkrētu projektu izstrādē un īstenošanā.

5.1.1. Atbalsts valsts pārvaldes iestādēm

Strukturālo reformu atbalsta programma (un tās pēctece – Reformu atbalsta programma) sniegs tehnisku palīdzību dalībvalstīm, lai palīdzētu tām izstrādāt un īstenot reformas ar mērķi panākt pārkārtošanos gan klimata, gan digitālajā jomā. Viens no galvenajiem šķēršļiem, kas kavē ieguldījumus ilgtspējīgā infrastruktūrā un vides aizsardzībā, ir tas, ka dalībvalstu valsts, reģionālā un vietējā līmeņa valsts pārvaldes iestāžu administratīvās spējas, informētība un zināšanas par ilgtspēju ir ierobežotas. Programma palīdzēs apzināt iespējas ieguldīt tīrā enerģijā vai pasākumus, kuru mērķis ir paātrināt ieguldījumus ēku energoefektivitātē. Īstenojot Reformu atbalsta programmu, Komisija

atbalsta dalībvalstis arī rīcības plānu izstrādē attiecībā uz aprites ekonomiku, videi draudzīga budžeta plānošanu vai ilgtspējīgu finansējumu un ieguldījumiem.

5.1.2. *Atbalsts projektu virzītājiem*

Projektu virzītāju līmenī konsultāciju centrs *InvestEU* un pēc Komisijas ierosinājuma saskaņā ar programmu *InvestEU* izstrādātās konsultāciju iniciatīvas ar kopējo budžetu 500 miljonu euro apmērā atbalstīs ieguldījumu projektu apzināšanu, sagatavošanu, izstrādi, strukturēšanu, iepirkumu un īstenošanu. Vajadzības gadījumā tas var arī stiprināt projektu virzītāju un finanšu starpnieku spējas īstenot finansēšanas un ieguldījumu darījumus. Šajā visaptverošajā pakalpojumu piedāvājumā tiks ņemti vērā ar ilgtspēju saistīti aspekti.

Konsultāciju centrs *InvestEU* nodrošinās vienotu kontaktpunktu gan publiskiem, gan privātiem projektu virzītājiem, kā arī finanšu starpniekiem nolūkā īstenot finansēšanas un ieguldījumu darījumus, kuru mērķis ir palīdzēt uzņēmumiem, kam ir grūtības piekļūt finansējumam. *JASPERS*, Komisijas un Eiropas Investīciju bankas kopīgā iniciatīva projektu izstrādei struktūrfondiem, tiks iekļauta konsultāciju centrā. Attiecīgās konsultāciju iniciatīvas konsultāciju centra *InvestEU* satvarā varētu ietvert programmas “Eiropas vietējais enerģijas atbalsts” turpināšanu konsultāciju centra *InvestEU* satvarā, lai atbalstītu vietējus ilgtspējīgas enerģijas un tīra transporta projektus. Tajā varētu iekļaut arī citas konsultāciju iniciatīvas, kas ietvertas ilgtspējīgas infrastruktūras sadaļā un atbalsta ilgtspējīgu projektu finansēšanas un ieguldījumu darījumu plānošanu galvenajās infrastruktūras jomās (transports, enerģētika, vide, platjoslas un digitālā savienojamība). Īpaša uzmanība tiks pievērsta arī tehniskajai palīdzībai projektiem, kas popularizē dabas kapitālu un dabā rodamus risinājumus.

Publiskie ieguldītāji gūs labumu no īpaši pielāgota atbalsta projektu īstenošanai praksē. Jaunieviestais “ilgtspējīga iepirkuma atbilstības izvērtēšanas” instruments, kura pamatā ir ieviestais brīvprātīgais *ex ante* mehānisms lieliem infrastruktūras projektiem, palīdzēs publiskajiem ieguldītājiem izmantot visas iespējas padarīt savus iepirkumus videi draudzīgākus un nodrošināt projekta ilgtspēju un visaugstāko vides standartu ievērošanu visā piegādes ķēdē.

5.1.3. *Saskaņotības un redzamības nodrošināšana*

Komisija nodrošinās, ka atbalsts valsts pārvaldes iestādēm un katram projektam vajadzības gadījumā tiek sniegts koordinēti. Komisijas īstenotās spēju veidošanas un stratēģiskās plānošanas darbības uzrāda pozitīvus rezultātus, kurus varētu atkārtot un paplašināt zaļā kursa vajadzībām. Pašreizējā ciešā sadarbība starp Komisijas dienestiem un Eiropas Investīciju konsultāciju centra atbalsts valsts attīstību veicinošām bankām un ieguldījumu projektiem tiks paplašināti saskaņā ar attiecīgajām nākamās daudzgadu finanšu shēmas pēctecības programmām, lai stiprinātu ilgtspējīgu ieguldījumu projektu plūsmu izveidi un īstenošanu.

Portāls *InvestEU* balstīsies uz pašreizējo Eiropas Investīciju projektu portālu un arī turpmāk būs ērti lietojams bezmaksas piekļuves portāls, kas finansējumu meklējošiem ES uzņēmumiem un projektu virzītājiem nodrošina vajadzīgo pamanāmību un kontaktu veidošanas iespējas, lai tie varētu sasniegt ieguldītājus visā pasaulē. Portāla uzdevums ir arī sniegt *InvestEU* īstenošanas partneriem pārskatu par ES bāzētiem ieguldījumu projektiem, lai tie varētu pārbaudīt savā ģeogrāfiskajā un darbības jomā ietilpstošos projektus.

Komisija:

- īstenojot Strukturālo reformu atbalsta programmu, nodrošinās tehnisku atbalstu dalībvalstīm, lai palīdzētu tām izstrādāt un īstenot izaugsmi veicinošas reformas, kas ietver ilgtspējīgu ieguldījumu stratēģiju izstrādi;
- ar konsultāciju centra *InvestEU* starpniecību sniegs pielāgotas konsultācijas privātiem un publiskiem ilgtspējīgu projektu virzītājiem;
- ierosinās ilgtspējīgu iepirkumu atbilstības izvērtēšanas instrumentu, kas nodrošina videi nekaitīgākus publiskās infrastruktūras projektus.

6. TAISNĪGAS PĀRKĀRTOŠANĀS MEHĀNISMS

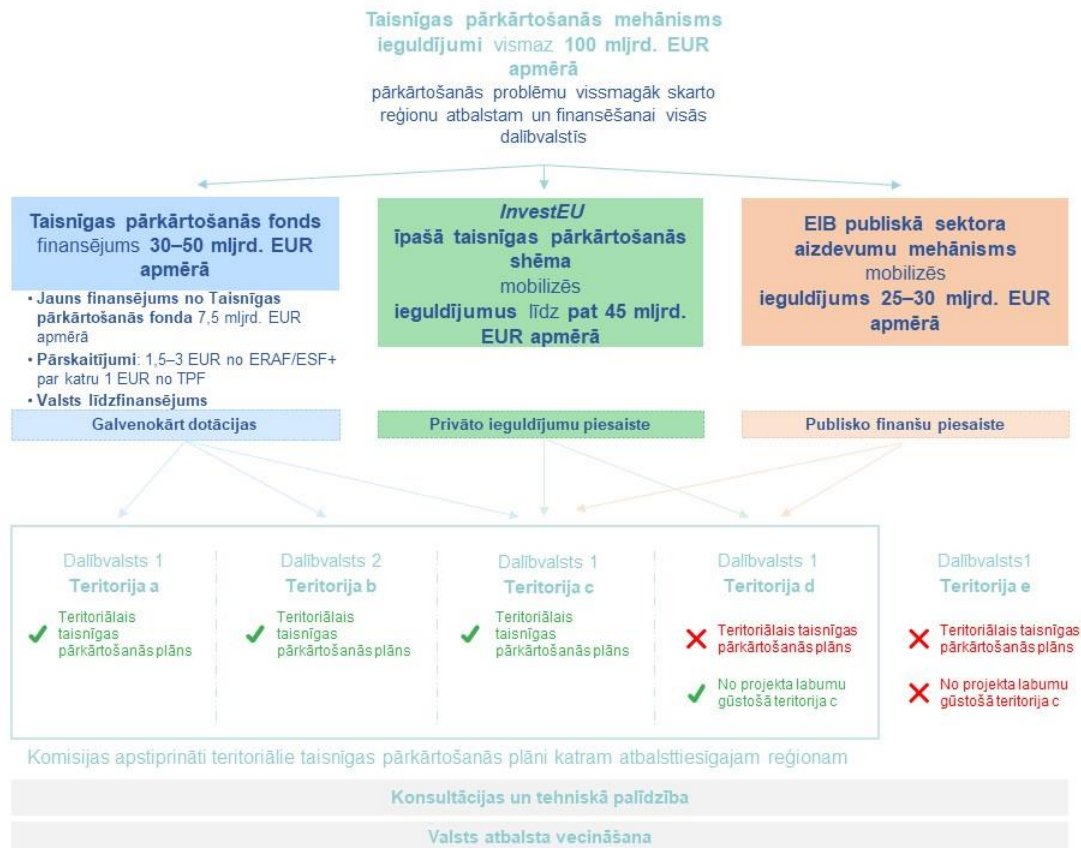
Pārkārtošanās uz ilgtspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku prasīs ievērojamus ieguldījumus visā Eiropā un stingru politisko reakciju visos līmeņos. Visiem reģioniem zaļās pārkārtošanās īstenošanai būs vajadzīgs finansējums, bet dažām teritorijām šāda pārveide būs liels izaicinājums. Lai panāktu klimatneitralitāti, būs nepieciešams ievērojami pārstrukturēt šo valstu ekonomiku, vajadzīgas strukturālas izmaiņas uzņēmējdarbības modeļos un jaunas prasības attiecībā uz prasmēm. Tas ir jāatzīst un jārisina pārkārtošanās laikā, kurā neviens netiks atstāts novārtā.

Fosilā kurināmā ieguve un izpēte ievērojami saruks, un darbības, kas rada lielas siltumnīcefekta gāzu emisijas, tiks pamatīgi pārveidotas. Reģioniem un teritorijām, kas ir ļoti atkarīgas no šīm darbībām, būs jāpārstrukturē sava rūpniecība, jānodrošina, ka jaunas saimnieciskās darbības var saglabāt ekonomisko un sociālo struktūru, un jānodrošina attiecīgajiem darba ņēmējiem nepieciešamā apmācība, lai viņi varētu atrast citu darbu. Neveicot nepieciešamos papildu pasākumus, pārkārtošanās nenotiks, jo tā nebūs ne taisnīga, ne sociāli ilgtspējīga.

Lai risinātu īpašās problēmas, ar kurām saskaras daži reģioni, Komisija ierosina Taisnīgas pārkārtošanās mehānismu, kas sniedz mērķtiecīgu atbalstu nepieciešamo ieguldījumu radīšanai šajās teritorijās. Taisnīgas pārkārtošanās mehānismu veidos trīs pīlāri:

- Taisnīgas pārkārtošanās fonds,
- Īpaša taisnīgas pārkārtošanās shēma *InvestEU* satvarā un
- jauns publiskā sektora aizdevumu mehānisms papildu ieguldījumiem, ko piesaistīs Eiropas Investīciju banka.

4. attēls. Taisnīgas pārkārtošanās mehānisma finansēšana

Katrs pīlārs sniegs atbalstu, izmantojot atšķirīgas dotācijas un finansēšanas instrumentus, lai piedāvātu pilnu atbalsta iespēju klāstu atbilstīgi vajadzībām mobilizēt ieguldījumus par labu vissmagāk skartajiem reģioniem. Lai nodrošinātu visu trīs pīlāru saskaņotību, Taisnīgas pārkārtošanās fonds tiks izmantots galvenokārt dotāciju piešķiršanai; īpašā pārkārtošanās shēma *InvestEU* satvarā mobilizēs privātos ieguldījumus, savukārt jaunais taisnīgas pārkārtošanās publiskā sektora aizdevumu mehānisms – publisko finansējumu. Šos pasākumus papildinās īpašas konsultācijas un tehniska palīdzība attiecīgajiem reģioniem un projektiem. Taisnīgas pārkārtošanās mehānisms ietvers stingru uz teritoriāliem taisnīgas pārkārtošanās plāniem balstītu pārvaldības satvaru.

Kopumā taisnīgas pārkārtošanās mehānisma komponenti varētu palīdzēt 2021.–2027. gada periodā mobilizēt ieguldījumus pārkārtošanās problēmu vissmagāk skartajos reģionos apmēram 100 miljardu euro apmērā. Visi finansētie ieguldījumi būs saskanīgi ar zaļā kursa mērķiem.

Turklāt Komisija ierosinās pārskatīt regulas par Eiropas Ogļu un tērauda pētniecības fondu, lai varētu izmantot daļu no likvidējamās Eiropas Ogļu un tērauda kopienas aktīviem. Tādā veidā tiktu atbalstīta vismaz 40 miljonu euro vērtās ikgadējās pētniecības programmas uzturēšana, kā arī iegūts finansējums lieliem, revolucionāriem pētniecības un inovācijas projektiem par tērauda tīru ražošanu. Ievērojot Taisnīgas pārkārtošanās mehānisma

principus, pētniecības darbības ogļrūpniecības nozarē koncentrēsies uz reģioniem, kas pārkārtojas.

Turklāt Taisnīgas pārkārtošanās mehānismu papildinās ES ETS modernizācijas fonds. 2021.–2030. gada periodā būs pieejami papildu 14 miljardi euro (atkarībā no iespējamā oglekļa cenu līmeņa), lai atbalstītu ieguldījumus mazoglekļa risinājumos desmit fonda atbalsta saņēmējās dalībvalstīs (Rumānijā, Bulgārijā, Ungārijā, Latvijā, Lietuvā, Igaunijā, Čehijas Republikā, Polijā, Slovākijā, Horvātijā).

6.1. 1. pīlārs. Taisnīgas pārkārtošanās fonds

Taisnīgas pārkārtošanās fonds no ES budžeta saņems 7,5 miljardu euro lielu finansējumu, kas nav paredzēts Komisijas 2018. gada maijā iesniegtajā priekšlikumā par nākamo daudzgadu finanšu shēmu¹⁰. Fonda mērķis būs mazināt ar klimatu saistītās pārkārtošanās radītās sociālās un ekonomiskās grūtības.

Komisija šodien pieņem priekšlikumu regulai, ar ko izveido Taisnīgas pārkārtošanās fondu, kā arī priekšlikumu par mērķtiecīgiem grozījumiem Kopīgo noteikumu regulā. Lai no Taisnīgas pārkārtošanās fonda varētu saņemt vienu euro, dalībvalstīm tiks prasīts piešķirt ne mazāk kā 1,5 euro un ne vairāk kā 3 euro no Eiropas Reģionālā attīstības fonda un Eiropas Sociālā fonda Plus. Šos ES budžeta izdevumus papildinās valsts līdzfinansējums saskaņā ar kohēzijas politikas noteikumiem. Tādējādi ar Taisnīgas pārkārtošanās fonda starpniecību mobilizētā publiskā finansējuma kopējā summa varētu sasniegt 30–50 miljardus euro.

Taisnīgas pārkārtošanās fonds sniegs atbalstu teritorijām ar augstu nodarbinātību ogļu, lignīta, degslānekļa un kūdras ražošanā, kā arī teritorijām ar siltumnīcefekta gāzu emisiju ziņā intensīvām rūpniecības nozarēm, kuras pārkārtošanās rezultātā vai nu tiks izbeigtas, vai saskarsies ar lielām grūtībām. Atbalsta līmenis atspoguļos problēmu apmēru šajās teritorijās, proti, nepieciešamību dažādot ekonomiku un pāriet uz bezoglekļa un mazoglekļa darbībām, kam ir izaugsmes potenciāls, un nepieciešamību pārkvalificēt darba ņēmējus, lai viņi varētu iegūt cita darba veikšanai vajadzīgās prasmes.

Taisnīgas pārkārtošanās fonds sekmēs šo reģionu pārveidi, kam būs liela nozīme oglekļa neitralitātes sasniegšanā līdz 2050. gadam. Tas apvienos izdevumus rīcībai klimata jomā un atbalstu atšķirību izlīdzināšanai dalībvalstu iekšienē un starp tām. Tāpēc Taisnīgas pārkārtošanās fonds tiks īstenots saskaņā ar kohēzijas politiku, kas ir galvenā ES politika reģionālo atšķirību mazināšanai un reaģēšanai uz strukturālām pārmaiņām Eiropas reģionos. Tas tiks īstenots dalītā pārvaldībā ciešā sadarbībā ar valsts, reģionālajām un vietējām iestādēm un ieinteresētajām personām. Tādā veidā tiks nodrošināta līdzatbildība, kā arī instrumenti un struktūras efektīvam pārvaldības satvaram.

Taisnīgas pārkārtošanās fonds sniegs atbalstu visām dalībvalstīm, jo īpaši tām, kuras pārkārtošanās rezultātā saskarsies ar vislielākajām grūtībām. Resursi starp dalībvalstīm tiks sadalīti, pamatojoties uz dekarbonizācijas radīto problēmu mērogu reģionos ar vislielāko siltumnīcefekta gāzu emisiju intensitāti (ņemot vērā attiecīgās rūpnieciskās emisijas), sociālajām problēmām, kas varētu rasties saistībā ar iespējamu darbvietu zaudēšanu

¹⁰ COM(2019) 456 final.

rūpniecībā, degslānekļa, ogļu un lignīta ieguvē un kūdras ražošanā, un vajadzību pēc darba ņēmēju turpmākas pārkvalifikācijas. Lai nodrošinātu, ka pārkārtošanās ir taisnīga un visiem pieņemama, piešķirums atspoguļos dalībvalstu spēju risināt šo problēmu atbilstīgi to ekonomiskās attīstības līmenim.

Dalībvalstīm dialogā ar Komisiju un atbilstīgi valsts enerģētikas un klimata plāniem īpašos teritoriālos taisnīgas pārkārtošanās plānos būs jānosaka atbalsttiesīgās teritorijas. Šā dialoga pamatā būs pārkārtošanās uz klimatneitralitāti vismagāk skarto teritoriju novērtējums un Eiropas pusgadā konstatētās nodarbinātības un ekonomikas problēmas, ar kurām tās saskarsies. Dalībvalstis teritoriālo taisnīgas pārkārtošanās plānu izstrādē ņems vērā minēto novērtējumu, izklāstot pārkārtošanās procesu un plānoto darbību veidus. Šie plāni tiks pievienoti kohēzijas politikas programmām, kas ietver atbalstu Taisnīgas pārkārtošanās fondam, un Komisija tos pieņems reizē ar šīm programmām.

Lai nodrošinātu resursu visefektīvāko izmantošanu, Taisnīgas pārkārtošanās fonds varēs atbalstīt ieguldījumus esošu iekārtu pārveidē, arī ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas aptvertajās nozarēs, tikai ar nosacījumu, ka šie ieguldījumi palīdz sasniegt būtisku emisiju samazinājumu un ilgtermiņā sekmē nodarbinātību attiecīgajās teritorijās saskaņā ar teritoriālajiem pārkārtošanās plāniem.

Teritoriālie taisnīgas pārkārtošanās plāni – Taisnīgas pārkārtošanās mehānisma centrālais elements

Teritoriālie taisnīgas pārkārtošanās plāni būs Taisnīgas pārkārtošanās mehānisma centrālais elements, un uz tiem atsauksies visi tā pīlāri. Šajos plānos tiks izklāstītas sociālās, ekonomiskās un vides problēmas, kas izriet no tādu darbību pakāpeniskas pārtraukšanas, kuras saistītas ar fosilo kurināmo, vai tādu procesu vai produktu dekarbonizācijas, kas rada lielas siltumnīcefekta gāzu emisijas. Tajos arī īsi tiks aprakstīts pārkārtošanās process līdz 2030. gadam, ietverot attīstības, pārkvalifikācijas un vides rehabilitācijas vajadzības un pieeju to integrētai risināšanai, pārkārtošanās grafiku, paredzēto darbību veidus un pārvaldības mehānismus. Tas nozīmē, ka Taisnīgas pārkārtošanās fonda atbalstītie pasākumi dažādās dalībvalstīs un teritorijās var atšķirties atkarībā no noteiktajām prioritātēm un problēmām. Plānošanas procesa pamatā būs Eiropas pusgada satvarā sniegtais novērtējums. Ņemot vērā minēto novērtējumu, dalībvalstis sagatavos teritoriālus taisnīgas pārkārtošanās plānus, kuri būs daļa no programmām Taisnīgas pārkārtošanās fonda satvarā. Komisijas apstiprinājums plāniem pavērs iespējas saņemt īpašu finansējumu ne tikai no Taisnīgas pārkārtošanās fonda (Taisnīgas pārkārtošanās mehānisma 1. pīlārs), bet arī no īpašās taisnīgas pārkārtošanās shēmas *InvestEU* satvarā (2. pīlārs) un EIB publiskā sektora aizdevumu mehānisma (3. pīlārs).

6.2. 2. pīlārs. Īpaša shēma taisnīgas pārkārtošanās reģioniem fonda *InvestEU* satvarā

Taisnīgas pārkārtošanās mehānisms ietvers arī īpašu taisnīgas pārkārtošanās shēmu *InvestEU* satvarā, kuras mērķis ir piesaistīt papildu ieguldījumus par labu vismagāk skartajiem reģioniem. Tas ļaus saimnieciskās darbības, kuras, ņemot vērā to ietekmi uz klimatu un vidi, ir pakāpeniski jāpārtrauc, aizstāt ar jaunām. Salīdzinājumā ar Taisnīgas pārkārtošanās fondu tas arī dos iespēju veikt ieguldījumus plašākā projektu klāstā saskaņā ar ieguldījumu plašāku atbilstību *InvestEU* ietvaros. *InvestEU* atbalstīs finansējumu arī enerģētikas un transporta infrastruktūras projektiem, kas ietver gāzes infrastruktūru un

centralizētu siltumapgādi, kā arī dekarbonizācijas projektiem, reģionu ekonomikas dažādošanai, sociālajai infrastruktūrai un prasmju attīstībai. Pateicoties tam, skartās nozares arī varēs ātrāk pielāgoties klimatam nekaitīgiem ražošanas veidiem. *InvestEU* finansējums var atbalstīt ekonomiski dzīvotspējīgus ieguldījumus šajās jomās, nodrošinot papildināmību un sinerģiju ar Taisnīgas pārkārtošanās fondu.

Plānots, ka fonds *InvestEU* tā pašreizējā veidolā, izmantojot ES garantiju 38 miljardu euro apmērā, piesaistīs papildu privātos un publiskos ieguldījumus 650 miljardu euro apmērā ES politikas mērķu atbalstam nākamajā DFS. Šo garantiju atbalsta ES budžeta līdzekļi 15,2 miljardu euro apmērā (kas atbilst 40 % uzkrājuma likmei) un iespējamās saistības par atlikušo summu.

Fonds *InvestEU* var būt efektīvs instruments, ar ko radīt papildu ieguldījumus taisnīgas pārkārtošanās projektiem attiecīgajos reģionos. Šajā nolūkā daļa no fonda *InvestEU* finansējuma būs vērsta uz taisnīgas pārkārtošanās mērķiem. Tādā veidā 2021.–2027. gada periodā varētu radīt ieguldījumus līdz pat 45 miljardu euro apmērā, lai atbalstītu pārkārtošanos attiecīgajos reģionos ar mērķi atspoguļot valsts piešķiruma principu Taisnīgas pārkārtošanās fonda satvarā. Tomēr *InvestEU* galīgais izmantojums arī turpmāk būs atkarīgs no pieprasījuma un no projektu plūsmas. Mērķu sasniegšanā izšķiroša nozīme būs attiecīgo reģionu spējai apgūt līdzekļus. Kopējais mērķis – 45 miljardi euro – atbilst ES budžeta nodrošinājumam programmai *InvestEU* apmēram 1,8 miljardu euro apmērā. Turklāt dalībvalstis daļu no Taisnīgas pārkārtošanās fonda piešķiruma varēs izmantot ieguldījumu atbalstīšanai, izmantojot garantētus aizdevumus vai pašu kapitālu ar attiecīgās dalībvalsts ieguldījumu apakšstruktūras starpniecību. Projektu plūsmas izveidei būs vajadzīgs īpaši pielāgots konsultatīvais atbalsts. Lai to sasniegtu, notiekošajās sarunās par DFS ir būtiski nodrošināt atbilstīgu *InvestEU* garantijas līmeni.

Shēma atbalstīs projektus reģionos, kuru pārkārtošanās plāns ir apstiprināts saskaņā ar Taisnīgas pārkārtošanās fonda regulu, vai projektus, no kuriem šie reģioni gūst labumu (pat ja tie neatrodas pašos reģionos), bet tikai ar nosacījumu, ka finansējums projektiem ārpus taisnīgas pārkārtošanās teritorijām ir noteicošs attiecībā uz pārkārtošanos minētajās teritorijās. Tas jo īpaši attiecas uz transporta vai enerģētikas infrastruktūras projektiem, kas uzlabo taisnīgas pārkārtošanās teritoriju savienojamību. Ieguldījumi nolūkā sasniegt taisnīgas pārkārtošanās mērķus var tikt ieskaitīti klimata mērķos, un tie var palīdzēt īstenot programmas *InvestEU* mērķi 30 % no piesaistītajiem ieguldījumiem atvēlēt klimata mērķu sasniegšanai.

Šāda *InvestEU* garantijas novirzīšana taisnīgas pārkārtošanās mērķiem pavērs ceļu atbalsttiesīgiem ieguldījumiem visās četrās politikas sadaļās un atspoguļosies pamatā esošajos finanšu produktos. Īstenošanas partneriem var piedāvāt īpašus stimulus nodevu veidā vai labvēlīgāku riska segumu projektiem pārkārtošanās reģionos. Taisnīgas pārkārtošanās mērķis tiks iekļauts *InvestEU* ieguldījumu pamatnostādnēs un garantijas līgumos ar īstenošanas partneriem. Turklāt uzaicinājumā(-os) iesniegt priekšlikumus, ko adresē īstenošanas partneriem fonda *InvestEU* satvarā, prioritāte tiks piešķirta tiem īstenošanas partneriem, kuri piedāvā taisnīgas pārkārtošanās mērķu sasniegšanu veicinošus finanšu produktus. **Ar konsultāciju centra *InvestEU* starpniecību tiks sniegta īpaša tehniskā palīdzība, lai projektus padarītu par ieguldījumu projektiem, un šim nolūkam tiks piešķirts papildu finansējums.**

6.3. 3. pīlārs. Eiropas Investīciju bankas grupas publiskā sektora aizdevumu mehānisms

Ar Eiropas Investīciju bankas publiskā sektora aizdevumu mehānisma palīdzību varēs atbalstīt lielākus publiskā sektora ieguldījumus reģionos, kuros notiek pārkārtošanās klimata jomā. Šis atbalsts piedāvās aizdevumus ar izdevīgiem nosacījumiem publiskajam sektoram. Šie aizdevumi publiskā sektora struktūrām nodrošinātu resursus pārkārtošanos uz klimatneitralitāti veicinošu pasākumu īstenošanai. Atbalstītie ieguldījumi ietvers ieguldījumus enerģētikas un transporta infrastruktūrā, centralizētās siltumapgādes tīklos, energoefektivitātes pasākumos, kas ietver ēku renovāciju, kā arī sociālajā infrastruktūrā, un var ietvert arī ieguldījumus citās nozares. ES atbalsts varētu izpausties arī kā procentu likmes subsīdija vai no ES budžeta finansēta ieguldījumu dotācija, kas tiks kombinēta ar EIB aizdevumiem pašvaldību, reģionālajām un citām valsts iestādēm.

Mehānisma ģeogrāfiskais tvērums būs tāds pats kā *InvestEU* taisnīgas pārkārtošanās shēmai (Taisnīgas pārkārtošanās mehānisma 2. pīlārs), t. i., projekti reģionos ar apstiprinātiem pārkārtošanās plāniem, kā arī projekti, no kuriem šie reģioni gūst labumu, bet tikai ar nosacījumu, ka finansējums projektiem ārpus taisnīgas pārkārtošanās teritorijām ir noteicošs attiecībā uz pārkārtošanos minētajās teritorijās. Taisnīgas pārkārtošanās publiskā sektora aizdevumu mehānisma mērķis ir piedāvāt šādus atvieglotus finansēšanas nosacījumus, lai atbalstītu publiskā sektora ieguldījumus vissmagāk skarto reģionu labā. Tas ietvers arī konsultatīvu atbalstu, lai palīdzētu izveidot projektu plūsmu.

Publisko aizdevumu mehānisma atbalsts papildinās produktus, ko piedāvā *InvestEU* īpašā taisnīgas pārkārtošanās shēma. Tas attieksies uz projektiem, kuri nerada pietiekamas tirgus ieņēmumu plūsmas un bez subsīdijas elementa nesaņemtu citu finansējumu.

Pateicoties 1,5 miljardu euro lielajai iemaksai no ES budžeta un EIB aizdevumam 10 miljardu euro apmērā, pašai uzņemoties risku, publiskā sektora aizdevumu mehānisms 2021.–2027. gada periodā varētu mobilizēt publiskos ieguldījumus 30–50 miljardu euro apmērā. Tas atspoguļo valsts piešķiruma principu saskaņā ar Taisnīgas pārkārtošanās fondu, lai atbalstītu pārkārtošanos attiecīgajos reģionos. Komisija 2020. gada martā iesniegs tiesību akta priekšlikumu šī jaunā publiskā sektora aizdevumu mehānisma izveidei. Laika gaitā, attīstoties publiskā sektora vajadzībām, Komisija var apsvērt sadarbību ar papildu īstenošanas partneriem.

6.4. Tehniskā palīdzība un konsultatīvais atbalsts

Taisnīga pārkārtošanās būs atkarīga ne tikai no ieguldījumu atbalstam pieejamajiem naudas līdzekļiem, bet arī no šo līdzekļu novirzīšanas pareizajiem projektiem. Dalībvalstīm un reģioniem tiks sniegta palīdzība ar Komisijas pārvaldītas taisnīgas pārkārtošanās platformas starpniecību. Platforma paplašinās un tiks balstīta uz esošās platformas ogļu ieguves reģionu pārkārtošanai darbu, kura jau atbalsta fosilā kurināmā ražošanas reģionu taisnīgu pārkārtošanos visā ES. Tā ar ekspertu tīkla starpniecību sniegs tehnisku un konsultatīvu atbalstu teritoriālo pārkārtošanās plānu izstrādē, veicinot informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm, reģioniem, aģentūrām un ieinteresētajām personām. Komisija jau 2020. gada pirmajā ceturksnī izsludinās uzaicinājumu iesniegt pieteikumus Strukturālo reformu atbalsta programmas satvarā, lai vajadzības gadījumā palīdzētu dalībvalstīm sagatavot to teritoriālos pārkārtošanās plānus. Taisnīgas pārkārtošanās mehānisms sniegs arī konsultatīvu atbalstu un tehnisku palīdzību, izmantojot tos pašus līdzekļus, kas aprakstīti 5.1.2. iedaļā.

Komisija:

- sadarbosies ar līdztiesīgajiem likumdevējiem ar mērķi ātri pieņemt Taisnīgas pārkārtošanās fonda regulu un attiecīgos grozījumus Kopīgo noteikumu regulā;
- sadarbosies ar EIB grupu un citiem īstenošanas partneriem, lai īstenotu taisnīgas pārkārtošanās shēmu saskaņā ar *InvestEU* uzreiz pēc tās pieņemšanas;
- 2020. gada martā iesniegs jauna tiesību akta priekšlikumu par EIB publiskā sektora aizdevumu mehānismu;
- palīdzēs dalībvalstīm un reģioniem sagatavot teritoriālos pārkārtošanās plānus;
- nodrošinās tehnisko palīdzību un konsultatīvu atbalstu stabilas tādu projektu plūsmas izveidei, kas nesīs labumu taisnīgas pārkārtošanās reģioniem.

7. SECINĀJUMI UN TURPMĀKĀ RĪCĪBA

Ilgtspējīgas Eiropas investīciju plāns ir ļoti svarīgs, lai mobilizētu Eiropas zaļā kursa vērienīgo mērķu sasniegšanai vajadzīgos ieguldījumus. Apņemoties nākamajā desmitgadē ar ES budžeta starpniecību mobilizēt ilgtspējīgus ieguldījumus vismaz viena triljona euro apmērā, Komisija sev izvirza ļoti konkrētu mērķi, kura sasniegšanas progress tiks uzraudzīts. Šis plāns ietver arī apņemšanos izmantot visas attiecīgās politikas sviras, lai privātajiem un publiskajiem investoriem nodrošinātu regulējumu, kas ļauj izmantot visas iespējas īstenot ilgtspējīgus ieguldījumus. Tajā arī ir apstiprināta apņemšanās sniegt iestādēm un projektu virzītājiem vajadzīgo atbalstu projektu plānošanā un izpildē. Ņemot vērā nepieciešamā finansējuma iespaidīgo apmēru, Komisija ir apņēmusies meklēt iespējas mobilizēt papildu finansējumu, lai sasniegtu Eiropas zaļā kursa mērķus.

Plānā paredzētais Taisnīgas pārkārtošanās mehānisms palīdzēs nodrošināt, ka pārejas procesā uz ilgtspējīgu nākotni neviens netiek atstāts novārtā. Pārkārtošanās problēmu visvairāk skarto reģionu centieni tiks atbalstīti gan finansiāli, gan administratīvi.

Ilgtspējīgas Eiropas investīciju plāna panākumi būs atkarīgi no visu attiecīgo ieinteresēto personu apņemšanās to īstenot. Ļoti svarīgi, lai dalībvalstis un Eiropas Parlaments sarunās par nākamo finanšu shēmu pieturētos pie Komisijas priekšlikuma vērienīgajiem mērķiem. Ieguldījumu kopiena, kas ietver institucionālos ieguldītājus, bankas, attīstību veicinošas iestādes un privātā kapitāla fondus, tiek aicināta pilnībā izmantot jauno ilgtspējīgu ieguldījumu sistēmu. Savukārt dalībvalstu iestādēm būs jāuzņemas aktīva loma šādu ieguldījumu apzināšanā, veicināšanā un vajadzības gadījumā līdzfinansēšanā.

Komisija katru gadu rīkos ilgtspējīgu ieguldījumu samitu, kurā piedalīsies visas attiecīgās ieinteresētās personas. Samīts būs iespēja izvērtēt dažādo Ilgtspējīgas Eiropas investīciju plānā iekļauto darba virzienu progresu un apzināt jaunas rīcības iespējas. Lai nodrošinātu pārkārtošanās īstenošanai vajadzīgo ilgtermiņa finansējumu, Komisija kopā ar attiecīgajiem partneriem turpinās meklēt papildu avotus, ko varētu mobilizēt, un inovatīvus veidus, kā to izdarīt. Turklāt saskaņā ar Padomes 2019. gada decembra secinājumiem Komisija regulāri izstrādās un sniegs novērtējumus par pārkārtošanās uz klimatneitralitāti radīto vidisko un sociālekonomisko ietekmi un attiecīgiem šādas ietekmes novēršanai nepieciešamajiem ieguldījumiem.